

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1SKomp/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 5021200426
Dátum vydania rozhodnutia: 8. decembra 2021
Meno a priezvisko: JUDr. Pavol Naď
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2021:5021200426.1

UZNESENIE

Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky v zložení z predsedu senátu JUDr. Pavla Naďa a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., Mgr. Michala Novotného, JUDr. Igora Belka, Mgr. Dušana Čima, Mgr. Petra Melichera a JUDr. Eriky Šobichovej (sudca spravodajca) v kompetenčnom spore medzi Krajským súdom v Žiline ako správnym súdom (sp. zn. 16Sa/12/2021) a Okresným súdom Žilina (sp. zn. 30P/89/2021), vo veci navrhovateľky: L. F. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. M. L., T. XXXX/XX, zastúpenej matkou T. S., nar. XX.X.XXXX, bytom T. XXXX/XX, B. M. L., proti odporčkyni (povinnej strane): Základnej škole Clementisova, so sídlom Kysucké Nové Mesto, Clementisova 616/1, o neodkladné opatrenie, takto

r o z h o d o l :

Na prejednanie veci nie je daná právomoc správneho súdu.

O d ô v o d n e n i e

1. Navrhovateľka sa postupom podľa § 324 a nasl. CSP domáhala na Okresnom súde v Žiline dňa 12.5.2021 vydania neodkladného opatrenia vo veci pretrvávajúceho bránenia prístupu dieťaťa ku vzdelaniu prezenčnou formou bez platného zákonného dôvodu a s tým spojeného porušovania zásad rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní. Na základe uznesenia Okresného súdu v Žiline č. k. 30P/89/2021-163 zo dňa 30. júna 2021, ktorým predmetný súd vyzval navrhovateľku na doplnenie podania, navrhovateľka žiadala, aby súd uložil povinnej strane, aby sa zdržala protiprávneho konania a upustila od jeho trvania,

- aby povinná strana neobmedzovala vstup do školského zariadenia jej dieťaťu bez platného zákonného dôvodu a aby mu bolo umožnené bez akejkoľvek diskriminácie a segregácie plniť si školské povinnosti, t. j. bez potreby si prekryvať horné dýchacie cesty rúškom, respirátorom, bez potreby sa preukazovať platným negatívnym PCR alebo AG testom na Covid 19 ním a zákonným zástupcom, bez potreby očkovať sa na Covid 19,

- aby povinnej strane súd nariadil zdržať sa odopierania základných ľudských práv a slobôd najmä ústavného práva na vzdelanie a plnenie si školskej dochádzky a zároveň jej zakázal, aby zasahovala do jej základných práv a to práva na súkromie, ochranu osobnosti a ďalších práv a s tým spojených sankcií pre jej dieťa.

2. Okresný súd Žilina uznesením pod č. k. 9P/158/2011-136 zo dňa 24.8.2021 postúpil predmetnú vec - návrh maloletého dieťaťa na nariadenie neodkladného opatrenia podaný súdu dňa 12.5.2021 o doplnený dňa 26.7.2021 Krajskému súdu v Žiline ako vecne a miestne príslušného správneho súdu. Okresný súd poukázal na ustanovenie § 2 ods. 1 a 2, § 111 CMP, § 2 ods. 1 a 2, § 6 ods. 1 a § 13 ods. 1 a 2 Správneho súdneho poriadku s tým, že navrhovateľom je maloleté dieťa, pričom z ustanovení § 111 CMP vyplýva, že sa nejedná o vec starostlivosti súdu o maloletých, nakoľko navrhovateľ (maloleté dieťa) sa svojim návrhom domáha ochrany práv a právom chránených záujmov, ktoré sú dotknuté iným zásahom orgánu verejnej správy a súčasne v návrhu uvedená povinná osoba (žalovaný) vykonáva správu v školstve.

3. Krajský súd v Žiline nesúhlasil s postúpením veci s poukazom na § 18 ods. 4 SSP. Vo svojej predkladacej správe poukázal na ustanovenie § 6 ods. 1 a 2, § 7 Správneho súdneho poriadku. Správny súd poukázal na to, že z obsahu návrhu navrhovateľky v spojení s jeho doplnením zo dňa 22.7.2021 vyplývalo, že navrhovateľka sa domáha nariadenia neodkladného opatrenia podľa § 324 a nasl. č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku. Návrh bol skutkovo odôvodnený tým, že dňa 3.5.2021 navrhovateľke (maloleté dieťa) nebol umožnený vstup do školského zariadenia Základnej školy povinným z neodkladného opatrenia za účelom plnenia si školských povinností a povinnej školskej dochádzky prezenčnou formou z dôvodu neprekrytia si horných dýchacích ciest, dôsledkom čoho došlo k porušeniu ústavou garantovaného práva na vzdelanie, práva na prístup k vzdelaniu bez diskriminácie. Poukázala pritom na Dohovor o právach dieťaťa, listinu základných práv a slobôd, Ústavu Slovenskej republiky, ustanovenie § 144, § 145 Zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a zákon č. 365/2004 Z.z. (antidiskriminačný zákon) s tým, že všeobecný zákaz diskriminácie bol obsiahnutý v čl. 1 Protokolu 12 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Podľa navrhovateľky žiaden zákon Slovenskej republiky ani záväzné medzinárodné normy neobsahujú právnu povinnosť prekrytia dýchacích ciest. Skutočnosť, že to ukladá nulité opatrenie (vyhláška ÚVZ 175/2021) považovala za právne irelevantné, pričom takéto opatrenia zasahujú do jej práva na vzdelanie. Poukázala tiež na to, že vyhlášky ÚVZ SR sú v rozpore so zákonom, ktorý by v súlade s legislatívnymi pravidlami mal byť nad tieto akty nadriadený a to, že fyzickú osobu nezaväzujú uznesenia vlády. Petit navrhovaného neodkladného opatrenia bol formulovaný s odkazom na § 324 v spojení s § 325 ods. 2 písm. d) CSP v nadväznosti na ust. § 145 ods. 3 školského zákona. Podľa názoru správneho súdu sa navrhovateľka v predmetnej veci v súvislosti s vyjadreným petitom návrhu na neodkladné opatrenia domáha rovnakého zaobchádzania v oblasti vzdelávania, ktoré vyplýva najmä z § 145 ods. 3 školského zákona podľa ktorého uchádzač, dieťa, žiak a poslucháč, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu (zákon č. 365/2004 Z.z. antidiskriminačný zákon). Správny súd upriamil pozornosť na obsah návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v spojení s jeho doplnením v ktorom samotná navrhovateľka zdôrazňuje „bez diskriminácie“, „diskriminačné“, poukaz na antidiskriminačný zákon. Dôvody návrhu sú nepochybne dôvodmi zakladajúcimi konanie Okresného súdu v Žiline na ktorom bol podaný návrh, nejedná sa o podanie ktoré by zakladalo právomoc Krajského súdu v Žiline ako súdu správneho. V tejto súvislosti poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 25.5.2021 vo veci sp. zn. IKO 5/2021, kde v obdobnej veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia vo vzťahu k Základnej škole najvyšší súd rozhodol, že nesúhlas krajského súdu s postúpením veci je dôvodný a vecne a miestne príslušným súdom na konanie v prvej inštancii je okresný súd. Takisto poukázal na to, že o obdobných návrhoch na nariadenie neodkladného opatrenia smerujúcich voči Základnej škole už bolo rozhodované aj Okresným súdom Galanta pod sp. zn. 28C/18/2021, Okresným súdom Zvolen pod sp. zn. 7P/19/2021, Krajským súdom v Nitre pod sp. zn. 6Co/118/2020, Krajským súdom Trnava ako súdom odvolacím pod sp. zn. 11Co/41/2021.

4. V predmetnej veci navrhovateľka svoje podanie označila ako návrh na vydanie neodkladného opatrenia podľa § 324 a nasl. CSP, ktorým žiadala, aby súd uložil povinnej strane z neodkladného opatrenia, aby sa zdržala protiprávneho konania a upustila od jeho trvania, aby neobmedzovala navrhovateľke vstup do školského zariadenia bez platného zákonného dôvodu a aby jej bolo

umožnené bez akejkoľvek diskriminácie a segregácie plniť si školské povinnosti, t. j. bez potreby si prekryvať horné dýchacie cesty rúškom, respirátorom, bez potreby sa preukazovať platným negatívnym PCR alebo AG testom na Covid 19 ňou a zákonným zástupcom, bez potreby očkovať sa na Covid 19, a napokon aby povinnej osobe nariadil súd zdržať sa odopierania základných ľudských práv a slobôd najmä ústavného práva na vzdelanie a plnenie si školskej dochádzky a zároveň jej zakázal, aby zasahovala do jej základných práv a to práva na súkromie, na ochranu osobnosti a ďalších práv s tým spojených sankcií pre jej dieťa.

5. Navrhovateľka skutkovo odôvodnila návrh tak, že dňa 3.5.2021 jej nebol umožnený vstup do školského zariadenia Základnej školy povinným z neodkladného opatrenia za účelom plnenia si školských povinností a povinnej školskej dochádzky prezenčnou formou z dôvodu neprekrytia si horných dýchacích ciest, dôsledkom čoho došlo k porušeniu ústavou garantovaného práva na vzdelanie, práva na prístup ku vzdelaniu bez diskriminácie. Poukázala pritom aj na Dohovor o právach dieťaťa, listinu základných práv a slobôd, Ústavu Slovenskej republiky, ustanovenia § 144, § 145 Zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a zákon č. 365/2004 Z.z. (antidiskriminačný zákon) s tým, že všeobecný zákaz diskriminácie je obsiahnutý v čl. 1 Protokolu 12 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Podľa navrhovateľky žiaden zákon Slovenskej republiky ani záväznú medzinárodnú normu neobsahujú právnu povinnosť prekrytia dýchacích ciest. Skutočnosť, že to ukladá nulité opatrenie (vyhláška ÚVZ 175/2021) považovala za právne irelevantné, pričom takéto opatrenie zasahuje do jej práv na vzdelanie. Poukázala tiež na to, že vyhlášky ÚVZ SR sú v rozpore so zákonom, ktoré by v súlade s legislatívnymi pravidlami mali byť nad tieto akty nadriadené a to, že fyzickú osobu nezaväzujú uznesenia vlády. Taktiež poukázala na ďalšie nezákonnosti testovania a následných krokov, ktoré sa s nimi spájajú (ochrana osobných údajov, zákaz vychádzania, protiústavnosť celej krízovej normotvorby).

6. Podľa § 11 ods. 1 až 3 CSP, spory o právomoc medzi súdmi a inými orgánmi rozhoduje kompetenčný senát najvyššieho súdu a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len "najvyšší správny súd") podľa tohto zákona. Rozhodnutím kompetenčného senátu sú súdy a orgány verejnej moci viazané.

(2) Kompetenčný senát je zložený z ôsmich sudcov, a to štyroch sudcov najvyššieho súdu a štyroch najvyššieho správneho súdu, ktorí si spomedzi seba volia predsedu.

(3) Členov kompetenčného senátu a rovnaký počet náhradníkov určuje predseda najvyššieho súdu v rozvrhu práce najvyššieho súdu a predseda najvyššieho správneho súdu v rozvrhu práce najvyššieho správneho súdu.

7. Podľa § 6 ods. 1 a 2 SSP správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

- (2) Správne súdy rozhodujú v konaniach o a) správnych žalobách,
- b) správnych žalobách vo veciach správneho trestania,
- c) správnych žalobách v sociálnych veciach,
- d) správnych žalobách vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia,
- e) žalobách proti nečinnosti orgánu verejnej správy,
- f) žalobách proti inému zásahu orgánu verejnej správy,
- g) žalobách vo volebných veciach,
- h) žalobách vo veciach územnej samosprávy,
- i) žalobách vo veciach politických práv,
- j) kompetenčných žalobách,
- k) návrhoch v iných veciach.

8. Podľa § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Podľa § 4 CSP iné spory a veci

prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon. Podľa § 2 ods. 1 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Osobitnou podkategóriou právomoci súdov sú veci, ktoré sú ustanovené v Civilnom mimosporovom poriadku a ktoré podľa jeho § 1 CMP súdy prejednávajú a rozhodujú v civilnom mimosporovom konaní. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánu verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

9. Z citovaného § 3 a 4 CSP vyplýva, že právomoc súdov v civilnom sporovom konaní je viazaná na súkromnoprávne spory a súkromnoprávne veci, prípadne na iné veci, v ktorých je právomoc súdu založená priamo zákonom. Takým zákonom môže byť sám Civilný sporový poriadok, ale aj iný zákon. Odlišnú právomoc majú správne súdy, ktoré v súlade s § 2 ods. 1 a § 6 ods. 1 SSP preskúmajú zákonnosť rôznych foriem činnosti verejnej správy. Pre určenie, či konkrétna vec patrí do právomoci súdov v civilnom sporovom konaní alebo do právomoci správnych súdov, je tak rozhodujúce, či predmet sporu medzi účastníkmi (stranami) možno zaradiť medzi súkromnoprávne spory v zmysle § 3 CSP, eventuálne iné veci v zmysle § 4 CSP, alebo či predmetom sporu je otázka zákonnosti určitej formy činnosti verejnej správy. Kým ustanovenie § 3 SSP podrobne vymedzuje, čo treba rozumieť jednotlivými formami činnosti verejnej správy, Civilný sporový poriadok pojem „súkromnoprávne spory a súkromnoprávne veci“ nevymedzuje. Preto je potrebné vychádzať z obvyklého vymedzenia pojmu súkromnoprávných a verejnoprávných vzťahov a ich znakov tak, ako sú vymedzené v príslušnej hmotnoprávnej úprave. Celkom nesporne k súkromnoprávnym vzťahom patria napríklad občianskoprávne vzťahy (§ 1 a § 4 Občianskeho zákonníka), obchodnoprávne vzťahy (§ 1 Obchodného zákonníka) alebo pracovnoprávne vzťahy (§ 1 v spojení s § 15 Zákonníka práce).

10. Pre vymedzenie pojmu súkromnoprávneho sporu a súkromnej veci v zmysle § 3 CSP je tak zásadne rozhodujúca príslušná hmotnoprávna úprava právneho vzťahu, z ktorého vznikajú či majú vzniknúť práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom sporu v danej veci (podobne napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1KO/3/2019, uverejnené ako judikát R 32/2019, ako aj uznesenia sp. zn. 1KO/9/2016, 1KO/41/2017, 1KO/6/2018, 1KO/15/2018, 1KO/17/2018, 1KO/11/2018, 1KO/29/2018, 1KO/7/2019, 1KO/28/2018, 1KO/40/2018, 1KO/9/2019, 1KO/11/2019, 1KO/18/2020, 1KO/9/2020, 1KO/26/2020 alebo 1KO/7/2021). Opačný názor, ktorý bol v uzneseniach kompetenčného senátu ojedinele vyslovený a podľa ktorého by pre posúdenie právomoci mal byť rozhodný len petit (napr. pre určovacie petitivy porov. uznesenia sp. zn. 1KO/29/2017, 1KO/48/2017, 1KO/47/2017 a 1KO/43/2017, resp. pre petit o zaplatenie peňažnej sumy 1KO/12/2020), nemožno akceptovať. Robil by totiž rozhraničenie pôsobnosti civilných súdov a správnych súdov, ale v konečnom dôsledku aj právomoci súdov a iných orgánov verejnej moci závislým od ľubovôle žalobcu (navrhovateľa). Ten by si tak mohol voľbou vhodného žalobného petitu (napr. určovacieho alebo o zaplatenie peňažnej sumy) „vyberať“, kto o jeho práve alebo povinnosti rozhodne. To však odporuje zneniam § 3 a 4 CSP a § 2 a 6 SSP, ktoré túto právomoc vymedzujú na základe objektívnych charakteristík jednotlivých právnych vzťahov.

11. Z takto vymedzeného rozhraničenia právomoci (civilných) súdov v civilnom sporovom konaní je však zrejmé, že je možné ho použiť len v prípadoch, kedy predmetom konania sú práva a povinnosti vyplývajúce z hmotného práva. Ak však je predmetom konania právo alebo povinnosť, ktoré majú svoj základ nie v hmotnom, ale výlučne procesnom práve, potom nemožno o súkromnoprávnom spore alebo súkromnoprávnej veci hovoriť. Procesné právo ako také totiž nie je predpisom, ktorý by bol súčasťou súkromného práva, a tak právne vzťahy, ktoré zakladá, nemožno považovať za súkromnoprávne vzťahy. Takým prípadom je aj neodkladné opatrenie, ktoré je procesným inštitútom upraveným v § 324 a nasl. CSP. Právo na nariadenie neodkladného opatrenia nemá svoj pôvod v hmotnom práve, ale len v citovaných ustanoveniach procesného práva, v ktorom sú upravené aj jeho predpoklady (§ 325 ods. 1 CSP) a obsah (§ 325 ods. 2 CSP). Predmetom konania o neodkladnom opatrení tak nie je súkromnoprávny spor ani iná súkromnoprávna vec, ale procesný nárok

navrhovateľa na to, aby súd nariadil neodkladné opatrenia ako osobitný procesný prostriedok neodkladnej ochrany práva.

12. Pri posudzovaní otázky, či konanie o neodkladnom opatrení má patriť do právomoci civilného súdu alebo správneho súdu, alebo iného orgánu verejnej moci, tak nie je rozhodujúca povaha samotného hmotnoprávneho vzťahu, na ktorého ochranu má navrhované neodkladné opatrenie slúžiť, ale ani navrhovaný obsah samotného neodkladného opatrenia. Rozhodujúce je, že neodkladné opatrenie je procesný inštitút upravený Civilným sporovým poriadkom, o ktorom rozhoduje vždy okresný súd (§ 324 ods. 2 CSP). Naopak, Správny súdny poriadok ani neodkladné opatrenie, ani podobne široký procesný prostriedok dočasnej ochrany účastníka neupravuje. Inštitút odkladného účinku správnej žaloby (§ 182 až 189 SSP) nie je takým inštitútom; nejde totiž o samostatný procesný nárok, ale len o rozšírenie účinkov, ktoré sú inak s podaním správnej žaloby spojené. Správne súdy tak nemajú právomoc konať o neodkladnom opatrení podľa § 324 a nasl. Civilného sporového poriadku. Z podobného stanoviska vychádzal už najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1KO/14/2018 (neodkladné opatrenie, ktorým malo byť ministerstvo vnútra zaviazané registrovať štatutárne orgány určitého občianskeho združenia).

13. V tu prerokúvanej veci sa navrhovateľka celkom zreteľne domáha nariadenia neodkladného opatrenia podľa § 324 a nasl. CSP, hoci jeho dôvodnosť nevyvodzuje zo súkromnoprávneho vzťahu. V časti svojej argumentácie síce cituje § 145 školského zákona v spojení s antidiskriminačným zákonom, odporkyni však v skutočnosti vytýka, že voči navrhovateľke trvá na dodržiavaní povinností, ktoré jej ukladá vyhláška úradu verejného zdravotníctva. Podstatná časť námietok navrhovateľky však smeruje práve proti týmto povinnostiam. Jej kľúčové argumenty sa pritom odvíjajú od tvrdeného rozporu príslušnej vyhlášky s nadradenými právnymi normami. Ako však už bolo uvedené, to pre posúdenie právomoci správneho súdu nie je podstatné. Podstatné totiž je, že správny súd podľa § 2 ani podľa § 6 SSP nemá právomoc na rozhodovanie o neodkladných opatreniach ani inom podobnom procesnom prostriedku ochrany.

14. Právomoc na konanie o neodkladných opatreniach ako procesnom prostriedku má vo všeobecnosti súd podľa Civilného sporového poriadku. To však samo osebe neznamená, že ak sú splnené podmienky § 324 a 325 ods. 1 CSP, súd môže vydať neodkladné opatrenie s akýmkoľvek obsahom alebo na ochranu akéhokoľvek práva. Judikatúra súdov už totiž dávnejšie vyslovila, že neodkladným opatrením nemožno brániť vo výkone právomocí inému orgánu verejnej moci (napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Obo/240/98, judikát R 123/1999, alebo jeho uznesenie sp. zn. 7Cdo/59/2011). Obdobne z § 336 a 337 CSP možno vyvodiť záver, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len vtedy, ak povinnosť, ktorá sa ním ukladá, môže mať vecný súvis s následnou žalobou vo veci samej. Použitie formulácie „žaloba vo veci samej“ evokuje, že neodkladné opatrenie možno nariadiť len v súvislosti s takou vecou (samou), na ktorej prejednanie je daná právomoc súdu. Tieto okolnosti však nie sú určujúce pri posudzovaní, či správny súd má právomoc na konanie o neodkladnom opatrení. Naopak, sú rozhodné pri posudzovaní otázky, či v danej veci možno nariadiť práve neodkladné opatrenie práve s navrhovaným obsahom práve voči danému odporcovi (povinnej strane) a práve na ochranu toho práva, ktoré je označené v návrhu. Skúmanie týchto okolností je úlohou civilného súdu, ktorý o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia rozhoduje.

15. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kompetenčný senát dospel k záveru, že Krajský súd v Žiline opodstatnene vyslovil nesúhlas s tým, že mu Okresný súd Žilina postúpil prerokúvanú vec. Preto podľa § 18 ods. 4 SSP vyslovil, že na prejednanie veci nie je daná právomoc správnych súdov.

16. Podľa § 18 ods. 4 SSP sú súdy týmto rozhodnutím viazané, čo znamená, že sú v ďalšom konaní v prerokúvanej veci povinné vychádzať z právneho názoru, že jej prejednanie nepatrí do právomoci správnych súdov. Preto nemôžu žiadne svoje rozhodnutie založiť na opačnom právnom názore, teda že by táto vec do právomoci správnych súdov patrila.

17. Toto uznesenie prijal kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 8:0.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.